

20 1722, 10
DISPUTATIO JURIDICA INAUGURALIS

DE

MORA CREDITORIS,

QVAM

DIVINA AUXILIANTE GRATIA;
PER QVAM MAGNIFICO UNIVERSITATIS RECTORE,
REVERENDISSIMO ET PERILLUSTRI DOMINO,

DOMINO

JO. JOACHIMO HAHN,

EPISCOPO METELLOPOLITANO,

Eminentissimi Archi-Episcopi & Principis Electoris Moguntini per Thuringiam, Hassiam & Eichsfeldiam in Pontificalibus Vicario Generali, Ejusdemque Archi-Episcopalis Curie Pro-Vicario Generali, SS. Theologiae & Juris Vtriusque Doctore, Protonotario Apostolico, Comite Palatino, Insignium Ecclesiarum Collegiarum ad Gradus B. M. V. & ad S. Joannem

Moguntiae respectivo Scholastico, Canonico Capitulari, & reliq.

EX DECRETO ET AUTORATE AMPLISSIONI FCTORUM ORDINIS
IN ILLUSTRI ACADEMIA ERFURTENSI

PRÆSIDE

DN. JOH. HENRICO Meier/

JCTO,

ELECTORAL. REGIMIN. CONSILARIO, DECRETAL. PROF. PUBL. FACULT.
JURID. DECANO, UNIVERSITAT. SENIORE ET JUDIC. PROVINCIALIS
ASSESSORE PRIMARIO;

PRO SUMMIS IN UTROQVE JURE HONORI-
BUS AC PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME
CAPESENDIS,

PLACIDÆ ERUDITORUM DISQUISITIONI

DIE XXX. MAJI, ANNO MDCCXXII.

IN AUDITORIO JURIDICO COLLEG. MAJ. HOR. CONSV.

SUBMITTIT

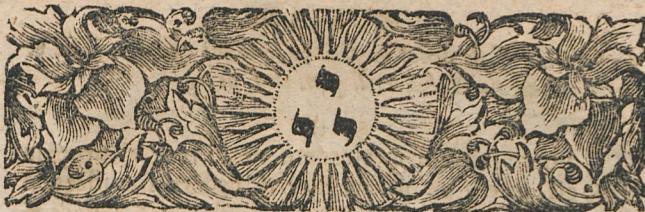
JOHANNES HENRICUS Möller/

Jur. Praet.

ERFORDIAE, Typis GROSCHIANIS, Acad. Typogr.

33

KENFRIED
UNIVERS.
ZVHALIE

S. I.

Ihil inter homines sic indubitatum est, ut non possit, (licet aliquid sit valde justissimum) solicitam quan- dam suscipere dubitationem , uti tradit Imper. Justinianus, *in Nov. 44. c. 1. §. 3.* quo circa, ne decipulis & fallaciis ex verbi significatione

variâ latebræ querantur ; vocis ambiguæ, in suas significationes distributionem prius , quam definitio- nem componendam esse, putamus ; in triplici nimi- rum significatu MORAM apud Juris nostri authores reperiri, observarunt interpretes. *Jasōn. Joh. Sadolet.* *int. s. f. de Reb. Cred. Flor. in l. 32. ff. de usur. Romuleus in compend. de Mora n. 8. & quidem primo sumunt pro synonymo verbi habitare , allegant huc l. 2. Cod. de Incol. & ubi quis domic. habere videtur. l. 2. ff. de serv.*

A 2
export.

export. l. 3. ff. de Senator. l. 2. §. 4. de his qui nor. infra. §. 2. Instit. de usu & habit. l. pen. Cod. de leg.

§. II.

Porro sumitur & ejusdem verbi morari propria
hæc est acceptio, ut tardare & cessare significet. *l. f. §. 1. ff. ut legat. seu fideicom nom. cav. l. 91. §. 1. ff. de V. O. l. 7. Cod. de his qui accus. non. poss. l. 6. ff. de usu & u-
sufruct. legat. sic moratoria præscriptio l. 2. Cod. de pree.
Imperat. offerend. quæ causam prolongat, id est, quan-
do induciæ petuntur à Principe & moratoria cautio,
de qua agit Paul. in l s. §. 2. ff. de Censibus. ibi quo minus,
ait, prædium jure pignoris distrahatur, oblata mora-
toria cautio non admittitur, h. e. cautio quæ datur, ut
quis differat & expectet. Sic moratoria cunctatio a-
pud Ulpian. l. 7. §. 1. ff. de administr. Tutor, & nihil aliud
significat, quem longiorem cessationem; sensu planè
non dissimili legitur in Justin. Constit. moratoriis am-
bagibus excludere spem in l. ult. §. 1. Cod. de compens.*

§. III.

Nobis autem in præsentiarum est de MORA ser-
mo institutus, eam verò pro habitatione accipi, non-
dum mihi constat: rectius autem mora pro lapsu tem-
poris & dilatione absque causa sumitur, quam signi-
ficationem innuit Jurisconsultissimus Ulpianus in l.
21. ff. de Judic. quæsitus: an debitori, debitum confitenti,
dies conquirendis nummis indulgeri debeat? & id
probandum dicit, quia magnum damnum in mora mo-
dici temporis non est.

§. IV.

S. IV.

Frequenter autem pro cessatione, quæ ex causa non justa proficiscitur, usurpatur, cuius tam passim in juris nostri liberis obvia sunt testimonia; Ulpianus enim monet, *non omne, quod differendi causa optima ratione fit.* more annumerandum esse l. 21. ff. de usur. quin hoc ut fraudandi causâ fiat, expressè Paulus requirit in l. 22. ff. de usur. & exemplo non inidoneo idem illustrat in l. 24. pr. ff. eod. *Si quis,* inquit, *solutioni quidem moram fecerit,* i. e. cessaverit, *non videtur fecisse moram,* scil. eam, quæ non ex justa causa proficiscitur, *si modo justè ad judicium provocaverit,* nam ut maximè, eventu considerato, moram contraxisse dici possit, ejus tamen ratio à Judice haberri non debet, cuni non frustrandi, sed suum retinendi animo cessaverit, leg. 40. ff. de petit. hered. quo spectat Pomponius JCtus sed cum queritur, ait, *an per te factum sit,* animadverte debebit, non solum in potestate tua fuerit id, nec ne, aut dolo male feceris, quo minus effet, vel fuerit, nec ne; sed etiam si aliqua justa causa sit propter quam intelligere deberes, te dare oportere l. s. ff. de Reb. Cred. Atque hanc posteriorem significationem in usu Juris, quoties, de morâ ejusque effectibus JCti disputant, indigitant.

S. V.

Moram itaque, cum Paulo Busio, sic definimus, quod sit frustratoria dilatio, præstandi id, quod vel à debitore, vel à creditore venit præstandum, sive in dando, sive faciendo consistat; intelligimus enim hic,

A 3

tam

tam debitorem quam creditorem moram contrahere posse; hunc cervicosè, fastuque divite non recipiendo; illum morosè non offerendo, utrumquè dependet ex æQUITATIS illa regula ne sua cuique proficit mora i. i. §. 1. de except. dol. l. 134. §. 2. de R. J. Si enim creditori, debitum oportunè oblatum, recusare promiscue concederetur, magno sanè id cum incommodo debitoris fieret, qui & usuras & periculum pecunia licet invitatus præstare compelleretur; sic in contrarium, si debitori impunè morari permiseris, quid unquam iniquius & creditori acerbius contingere possit, quam suum officium cum damno & incommodo sibi cedere l. 7. ff. quemadmodum testam. aper. l. 6. §. 5. ff. de furt. ipsumque nummis propriis nudatum, animam per egestatem trahere; debitorem autem alienis ferocientem in contemptum ipsius, spiritus altos gerere; Quare ut legibus, ita & definitione nostrâ, utriusque mora complecti & puniri debuit.

§. VI.

Contrahitur vero mora vel ex re, vel ex persona; illa ex solo tempore tardæ præstationis, sine hominis interpellatione, ipso jure committitur; cuius exempla vid. in l. 3. Cod. in quib. caas. in integr. restit. necess. non est. l. 26. §. 7. ff. de fideicom. libert. l. 5. Cod. de act. emt. quo pertinet etiam, si dies solutioni vel à lege, vel ab homine sit adjectus, qui quando venit, pro homine interpellat, l. 12. Cod. de Contrah. stipulat. l. 2. Cod. de Jur. Emphyteut. Duar. ad l. 77. ff. de V. O.

§. VII.

§. VII.

Ex persona, h. e. vitio & culpâ personæ contrahitur mora, si interpellatus oportuno tempore & loco non solverit, aut præstandum non præstiterit, l. 32. *pr. f. de usur.* quæ tamen divisio creditorem, qui sola oblatione debiti in mora constituitur, non afficit.

§. VIII.

Omnis quidem & unica propè de mora debitoris quæstio est, quippe cujus proprium est, promptissime accipere, testudineo autem gressu ad solutionem properare, præsertim, ut nunc sunt mores, eo enim res rediit, ut si quis quid reddat magna habenda sit gratia. de quo eleganter Plautus. *si mutuum exigere cupias, duarum rerum exoritur optio, vel illud quod crediditis perdas, vel illum amicum amiseris; talento inimicum mihi emi, vendidi amicum.*

§. IX.

Contingit tamen nonnunquam, ut & creditor dives, miserum & promptum debitorem naso aduento suspendens, oblatum debitum accipere recusat, cuius fastum usque adeo leges aversantur, ut ipsum periculo interitus rei. l. 39. l. 72. *ff. de solut. fructuum* (teneatur enim debitor saltē post oblationem de perceptis l. 9. *ff. solut. matrim.*) & denegandæ actionis. l. 30. *ff. de solut. subjiciant;* quod ultimum tamen generale non est, sed procedit post rei amissionem; Nec enim æquum

quum est, ut ait JCtus, teneri, pecuniā amissā , eum, qui non teneretur, si creditor accipere voluisse. d. l. 71. de solut. vel etiam, ut Glossa adjicit, quando in iudicio pecuniam debitor obtulit, nam licet pecunia adhuc extet, non tamen eam casu postea deperditam petere poterit creditor, actionem enim Prætor ei denegat.

§. X.

Requiritur autem ad constituendum creditorem in mora, ut offeratur debitum tempore & loco opportuno d. l. 39. de solut. Nam quae sit in non oportuno loco, vel tempore oblatio, non valet; idem namque est, non offerre, vel inopportuno loco & tempore offerre; quemadmodum paria sunt, non satisdare, vel vitiose satisdare l. 6. ff. qui satis d. cog.

§. XI.

Inopportunum tempus, vel etiam locus est, non tantum si alio . quam quo dictum est offeratur : ut in l. 122. princ. ff. de V. O. sed & si sacra facienti creditoris; vel causam agenti apud Prætorem; vel funus familiare ducenti, justave mortuo facienti l. 2. 3. 4. in princ ff. de in jus vocand. aut si triste aliquid ipsi nuncietur l. 1. §. 2. ff. de eo per quem fact. erit, quo minus quis in judic propter quod numerationi adesse nequit, puta, filium mortuum esse. His enim & similibus casibus, si creditor pecuniam oblatam accipere recuset, vel etiam deponere apud nummularium, quoad oportunius tem pus

pus affulserit, jubeat, debitoris, non etiam credito-
ris periculo eam esse, constat l. 102. de solut.

§. XII.

Obtulisse autem debitorem nonnulli Dd. intelli-
gunt, non cum pomposa verborum sermocinatione,
se paratum solvere dixerit, vel etiam facio pecu-
niari ostenderit, sed realiter & actualiter numerave-
rit: l. 72. §. 3. de solut. Jason. in l. 8. d. V. O. Roland. à
Vall. Vol. 1. Conf. 53. n. 34. & seq. nisi forsitan res ejus ge-
neris sint, ut creditori offerri nequeant, tum enim
verbalis oblatio sufficit; hinc qui fundum debet, quem
se paratum solvere testatur, mora per creditorein fa-
cta intelligitur Nov. 91. cap. 2. Duar. ad l. 9. f. solut. ma-
trim. dos quemadmodum petat. & æquisimam hanc esse
distinctionem, dicit Ferret. in tr. de Mora n. 28. & com-
munem Dd. sententiam, ait Borchold. c. 7. n. 9f. & 66.
de V. O.

§. XIII.

Videamus tamen quæ contra eam probabiliter
disputari possint; quoad mentem Scævolæ in l. 122. pr.
de V. O. puto, eum casum talem proponere, in quo debi-
tor creditori, testatò dixit, paratum se esse numerare,
non autem numeravit, quæ tamen testatio tunc debitori
profutura fuisset, si in loco eodem solutionem promisi-
set. Sic etiam æquiparat casum oblationis & de facili solu-
tionis Ulpianus in l. 4. §. 1. f. de eo quod cert. loc. quo argu-
mento evidenter liquet, sufficere oblationem talem,
quæ secum solutionem de facili trahat, ut si dicat de-

B

bito

bitor, se offerre & paratisimum esse vel hoc ipso momento solvere. Et sibi imputet creditor, cum potuerit accipere, quod non acceperit, nec illa ratione debitor morosus dici poterit, cum verbis contrarium demonstraret, factio etiam demonstraturus, ni creditor solutionem aversatus fuisset, cuius in locum tunc succedit depositio; &, sicuti debitorem in mora constitui dicimus, cum justam causam habet, ob quam intelligere debet, se dare aut facere oportere, *I. s. f. de Reb. Cred.* non sanè poterit diversum in creditore constitui, cum is ex oblatione verbali justissimam habet causam, ob quam intelligere potest, se recipere debere, neque solutionem detrectare posse.

§. XIV.

Deinde fatentur Dd, sufficere verbalem denunciationem in rebus iis, quæ facile ad creditorem transferri nequeunt: ratio ab ipsis hæc assignatur, quoniam potest creditor, si voluerit, eam acceptare: eadem verò obtinet etiam in iis rebus, quæ creditori offerri possunt: nec quicquam facit oblatio illa, quam ipsis tantopere urgent, cui conjuncta est numeratio: quoniam considerare debuerant, de eo casu nos agere, ubi creditor morosus est, nec debitum recipit; cui tantopere indulgere, ut debitor cogatur suâ cum molestia, nullo vero commodo creditoris, saeculum recludere, pecuniam numerare & deinde denuò recludere, absconum fuerit; sed replicabis, quomodo constabit integrum summam oblatam esse? Respondeo

ex

ex testibus & depositione: Nam si postmodum apparet, integrum summam depositam non esse, minime ea liderabit debitorem *l. 9. C. de solut.* denique cum nulla lege *Dd.* sententia confirmetur, non video cur eam sequi debeamus, quod enim trahant in probationem textum *l. 39. § 102. de solut.* hoc non sufficit, nam in dictis legibus innuitur, pecuniam oblatam praesentem, aut sic comparatam esse debere, ut de facili solvi possit. Nam si offerret nummos, quos forsitan habet in remota quadam provincia, minime haec oblatio ipsi patrocinaretur, *l. 72. §. 3. de solut. & liber.* Inde tamen non sequitur, quod ipsi volunt, pecuniam numerari debere, nec sufficere, ut in sacco offeratur, vel etiam verbis, si de facili sit solutio. *l. 4. §. 1. ff. de eo quod cert. loc.* Ex quibus concludendum, oblationem verbalem, ubi solutio de facili est, vel eam, quae pecunia in sacco inclusa fit, modo testibus praesentibus fiat *juxta l. 6. Cod. de usur. valere*, ita, ut, si creditor eam respuat, conjunctis ceteris, pro moroso habeatur.

§. XV.

Sequitur autem oblationem solennis obsignatio & depositio, ut ostendit *l. 9. § 19. Cod. de usur. l. 9. Cod. de solut.* obsignatio autem fit sacco lino trajecto, signisque ceræ impressis obsignato *l. 1. §. 36. ff. depositi l. fin. ff. de leg. commiss. Brisson. de V. S. l. 13.* eumque in finem, ut postmodum creditori pecuniam recipienti constet, obsignatam pecuniæ summam oblatæ respondere.

§. XVI.

Depositionis locus assignatur in d. l. 19. Cod. de usur. nempe publicus, ut sunt sacratisimæ ædes, vel quem competens judex, super ea re auditus, demonstraverit. Hoc ideo, ne si debitor penes se retineat, quæratur creditor, non semper ejus copiam fuisse, vel si perierit, factò debitoris id contigisse.

§. XVII.

Operatur autem hoc modo facta, cum obsignatione, depositio, 1.) ut periculo debitor liberetur, 2.) jus pignoris tollatur, 3.) cursus legitimarum usurarum inhibeatur: uti hæc singula explicantur in l. 19. Cod. de usur.

§. XVIII.

Si autem debitor partem saltem offert, propter eam in mora constitutus conscrii creditor non debet, oblatio enim & quæ eam sequitur depositio cedit pro solutione l. 9. Cod. de solut. quapropter, cum pro parte solvi creditor non poscit, sequitur, nec offerri posse, unde & nominatim citata l. 9. C. obsignationem totius debiti requirit. Sic in l. 13. §. 8. ff. de act. emt. vend. oblatâ parte tantum pretii non locus dabitur actioni ex emto; quo & facit textus in l. 41. §. 1. ff. de usur. ubi quantumvis, parte debiti obsignatâ & depositâ, nec usurarum cursus pro parte tollitur; nisi hoc expressè sit actum, ut liceat debitori particularem offerre solutio-

lutionem; neque negari potest, ex natura obligationis
jus quæsirum esse creditori solidum persequendi, quod
jus ei invito adimi & auferri nequit: deinde minus
solvi creditori non debet §. 33. *Inst. de A&Z.* minus vero
solvit creditori, si pars debiti offeratur, imo nihil
solutum intelligitur *I. 12. §. 1. I. 32. de V. S.* quo pertinet
I. 85. ff. de solut. &c, ut supra diximus, creditor cogi pot-
est, ut totum debitum accipiat, ergo & reus, ut totum
solvat, tenetur; quia summa æqualitas in solvendo ob-
servari debet *I. fin. Cod. de fruct. & lit. expens.* addatur
itidem *I. 13. §. 8. ff. de act. emt. & vend. & I. 19. ff. de pign.*
& hypoth. hanc quoque opinionem sequitur *Alex. Bu-*
tigel. Castall. & Dd. in I. 21. de Reb. Cred. Hottom. illustr.
qu. 22. Sichard. in I. 1. n. 8. Cod. de solut. Donell. in I. 9.
Cod. de solut. & de communi attestatur Borchold. C. 7.
n. 10. nihilominus contra hanc opinionem disputat
Alciat. Decius & quos sequitur Corrasius.

§. XIX.

Præcedentibus & hæc annexi controversia debet,
an si debitor ante diem solutioni præstitutum, solutionem offe-
rat invito creditori, eum in mora constituat? quod nega-
runt *Æmil. Ferret. & Jacob. Cujac. ad I. 38. §. 16. de V. O.*
Borcholt. c. 6. n. 33. de V. O. sed affirmant *Barth. Coras.*
in d. I. 38. §. 16. ibid. Donell. ff. de V. O. Ant. Fab. I. con-
ject. 1. & quidem hanc ob causam, quia expeditum
est inter Dd. quod invito creditori ante diem solvi pos-
sit per text. *in I. 70. I. 98. §. 84. ff. de solut. I. 50. de oblig.*
& act. I. 12. Cod. de fideicom. Barth. & Dd. in I. 8. ff. de con-

sit. pecun. dies enim adjicitur regulariter favore debitoris, ne ante ad solutionem compelli posit: sed totum tempus intermedium sit liberum promissori l. 4. §. 1. l. 38. l. 16. l. 137. §. 2. ff. de V. O.

§. XX.

Purgare autem moram creditor potest, si congruo loco & tempore interpellet debitorem & se paratum nunc accipere ostendat; qua in re opus est judicem adeat, si ejus iussu pecunia deposita sit: *Salicet. in l. 4. princ. qu. n. 1. purgat verò ad actionem conservandam intra tempus modicum juxt. l. 135. §. 2. ff. de V. O.* quod videtur *Jason in l. 84. ff. de V. O.* impugnare & prolixius tempus, aut cum debitore saltem æquale concedi debere: quia debitor seu reus mediante purgatione intendit de jure novo quærendo, in præjudicium ipsius creditoris, magis autem jura favent juri quæsito conservando, quam de novo quærendo arg. l. 8. de his qui sibi vel alien. Jur. verū facillime responderi potest: quoniam reus moram purgans non certat de aliquo novo jure quærendo, sed potius de conservando eo, quod habuit antequam moram incurreret. Ad quærendam verò actionem creditor nullo modo purgat: l. 41. §. 12. ff. de fideicommiss. libert. Ratio diversi juris est, quoniam priori casu de damno vitando, posteriore verò de lucro captando & eo, quod non habuit, certat, ejusmodi artem petitioni non facile jura favent.

§. XXI.

S. XXI.

Coronidis quasi loco adjiciam, quod ex duobus reis credendi, unius mora in recipiendo alteri noceat; cum enim quilibet solutionem recipere posit l. 27. princ. ff. de pacz. l. 31. §. 1. ff. de nov. & delegat. & mora ejus, qui solutionem recipere potest, nullum tamen jus habet in re, sed nudus minister est, noceat ei, ad quem res pertinet. l. 9. Cod. de usur. l. 23. ff. de oblig. & act. Barth. in l. 16. ff. de duob. reis const. ergo multomagis in nostro casu.

S. XXII.

Hæc sunt quæ festinante calamo conscripsi; plura quidem afferre libuissent, nisi temporis angustia aliisque de causis impeditus fuisset. Veniam itaque a B. L. me facile impetraturum confido, quod tam strictim hanc materiam tractaverim: in qua si omnibus non satisfactum fuerit, tam alienus ab humanitate non sum, ut in errore reprehendi me, pati non possim. Fxit omnipotens DEUS, ut omnia in nominis sui sanctissimi gloriam cedant.

F I N I S,

CO-

COROLLARIA

I.

AN per procuratorem, habentem speciale mandatum possit testamentum, Codicillus vel alia ultima voluntas, domi ordinata, insinuari vel deponi apud Magistratum, ut habeatur pro testamento &c. Judiciali? quod negandum censeo

II.

Num contractus venditionis in ultima voluntate celebrari possit? quod affirm.

III.

Num mulier jurato renuncians, intercedens pro morito, recte firmet actum, ritibus omissis? ad stipulor sententiae negativæ.

ULB Halle

3

001 585 339

S6

DISPUTATIO JURIDICA INAUGURALIS
DE
MORA
CREDITORIS,

DIVINA AUXILIANTE GRATIA;
PER QVAM MAGNIFICO UNIVERSITATIS RECTORE,
REVERENDISSIMO ET PERILLUSTRI DOMINO,
DOMINO
JO. JOACHIMO HAHN,

Eminentissimi Archi-Episcopi & Principis Electoris Moguntini per Thuringiam, Hasiam & Eichsfeldiam in Pontificalibus Vicario Generali, Ejusdemque Archi-Episcopalis Curie Pro-Vicario Generali, SS. Theologiae & Juris Vtriusque Doctore, Protonotario Apostolico, Comite Palatino, Insignium Ecclesiarum Collegiatarum ad Gradus B. M. V. & ad S. Joannem Moguntiae respectivo Scholastico, Canonico Capitulari, & reliquo.

*EX DECRETO ET AUTORITATE AMPLISSIMICTORUM ORDINIS
IN ILLUSTRI ACADEMIA ERFURTENSI*

PRÆSIDENT
DN JOH HENRICO Sejern

DN. JOH. HENRICO Meier/
JCTO,
ELECTORAL. REGIMIN. CONSILIARIO. DECRETAL. PROF. PUBL. FACULT.
JURID. DECANO, UNIVERSITAT. SENIORE ET JUDIC. PROVINCIALIS

ASSESSORE PRIMARIO;

PRO SUMMIS IN UTROQVE JURE HONORI-

PRO SUMMIS IN UTROQVE JURE HONORI-
BUS AC PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME
CAPESSENDIS

CAPITULUM
CAPESSENDIS,
PLACIDÆ ERUDITORUM DISQUITIONI
IN ANNO MDCCLXVII.

DIE XXX. MAI, ANNO MDCCXXII
IN AURELIANO KURDICO COLLEG. MAIUS.

IN AUDITORIO JURIDICO COLLEG. MAJ. HO

SUBMITTIT

JOHN BUNNELL HENRY

JOHANNES HENRICUS Möller/ *Jur. Pract.*

ERFORDIAE, Typis GROSCHIANIS, Acad. Typogr.

KENFRIED
UNIVERS.
ZV HALLE